

= Enric Navarro-Borràs =

Naix a la ciutat de València l'any 1891 i mor a la mateixa ciutat el 24 de novembre de 1943. Des-
rant una trentena d'anys - puix que fins ^{el} l'any
1914 el seu nom no apareix ~~en~~ a la vida literària
~~en~~ la labor d'aquest escriptor és arribada en
els medis literaris ~~i valencianistes~~ valencians
i valencianistes.

La personalitat de Navarro-Borràs tenia tres
caires ben clars: bona persona, bon poeta i bon pro-
pagandista dels ideals ~~de~~ nacionalistes va-
lencians. Aquesta darrera qualitat ~~com~~ - la del
propagandista - tan comuna als escriptors valen-
cians d'aquesta primera meitat de segle és ma-
nifesta escrivint per al teatre, col·laborant als
periòdics notrats, conferenciant, traduint i or-
ganitzant entitats, publicacions i actuacions va-
lencianistes.

La seua professió era pintor de ventalls, com
ho fou el famós sainerer Eduard Escalante. No
vingué al medis literaris pels camins dels estu-
dis universitaris, ans per vocació innata. Escriví
prosa i escribí teatre, però ell era poeta i per açò
mateix escriví poemes versificats i teatre i no-
vel·la. Després de publicar en 1914 la llegenda
La casa del veïn pastor, el conte El pnen de la
ditxo en 1915 i la novel·la Del l'aleisme al cim
en l'any 1920 el poeta que porta adintre i que ja

era manifestat en aquestes tres poeses que pu-
blica El Cuento del Duemil la exploració en su-
l'assai de novella verificada Villar, in amor, in
glòria (1920) en hi posa una gran diversitat de me-
tres i rimas a profit d'una línia d'acció novel·listica
quar nida d'evocacions i sentiments que fan de l'as-
saig una obra única en la Història de la nostra
literatura.

¿Com és que el nostre ~~amic~~ amic arriba a construir
una novel·la verificada? D'una manera natural.
El pintor de vestalls i prosista ^{cap 9} és inclinat a la
poesia - copiem d'una nota del volum antològic La
Poesia Valenciana en 1930 - i la veiem sense ha-
ver vist mai cap preceptiva. És el poeta nat que
té aquest concepte de la Poesia: «La Poesia, esta pla-
ma d'entusiasme que exalta els sentits, ens ha
estat donada no per a deshumanitzar l'art, sinó
per a humanitzar-lo, sublimant els innume-
rables coires que tenen les coses creades.»

Així es comprén com Navarro-Borrià, protèic, és
abans de res, poeta. La seua novel·la de 1930 Les
desventures d'Abel (^{la nostra novel·la}) és un poema en prosa ple d'emo-
ció i les seues millors obres teatrals (escriu una
dotzena d'actes) les comèdies La mala senda, La
ven de l'Amor i La valla negra són, així mateix,
obra de poeta. Opinant sobre la Poesia diu: «Així i
crec en ^{aquells} ~~els~~ poetes que han trobat l'emoció pura
dins estats d'ànim de vegades operts o contradictoris
i així jo mateix he ~~trobat~~ ^{trobat} procurat ~~trobar~~ cercar
belleza en coses ben allunyades de la mena inclina»

no perquè este jo de la poesia té el premi en fer
vencedora l'emoció únicament. >>

¿ Com que el poeta ^{dramaturg} ~~no~~ fa teatre no sempre ha
dir ^{a tots els} ~~seus~~ personatges les idees de l'autor, sinó que
el poeta ^{només} parla per boca d'alguns personatges i ha de
crear estats d'ànim de vegades oposats o contradictoris
per trobar l'emoció pura, per això Navarro-Borràs,
humanitzador de l'art, primordialment poeta, fa
teatre ^o al teatre. Coneixedor de la tècnica teatral i
escriuint el millor valencià que ara es parla al
carrer el seu teatre és hoardíssim per educador
(ell, home ho) literari (ell, poeta) i realencianitzador
(ell, bon propagandista).

Els seus poemes els trobem recollits en dos vo-
lums: El caminant enanysat (1920) i El uel en
arc (1935).

La lectura d'aquest darrer llibre, on inclou
alguns ~~de~~ poemes de l'anterior, feu escriure a Ber-
nat Artola i Tomás en un assaig on s'estudia la tèn-
ca poètica de l'anomenat avantguardisme: «La re-
na poesia - la de Navarro-Borràs - és, més que retòri-
ca, punyent, i més que dramàtica i ambiciosa
d'abstraccions, íntima i cordial. >> i més avant: «La
poesia de Navarro-Borràs té un caire personal que
pot identificar-la molt bé. És una interferència
d'intimitat i drama (és a dir, representació),
la qual permet destriar en tot moment l'home
i el poeta >> i estudiant l'«humor amorós i sense
fel que en ocasions floreix inesperadament», diu:

44 No és el humor que vol empassar-se el nostre poble explotat pels clowns de la barroeria. És un humor melangios i mau que naix per reacció de la consciència socialment responsable, davant la ingènua veu lírica. Per això és un poc amargat.

El nostre amic mort era mestre en Jac Sabar. Guanyà els Jocs Florals del Bat Penat l'Englantina d'Or, en 1917; la Viola d'Or, en 1922 i la Flor Natural, en 1935. Guanyà, també altres premis i distincions; però volem anotar ací el de la Cambra Oficial del Llibre, de Barcelona, que en 1935 concedí el ^{primer} premi a l'article "Com es pot ésser enemic del llibre" en el concurs d'articles periodístics que anualment celebrava.

En 1934 l'Editorial L'Estel publicava un volum de "Poemes d'Ausias March". Era una selecció, ~~anotada~~ amb notes, feta per Navarro-Borràs. En el pròleg, estudi molt interessant de l'obra ausiasmarquina, es demostra la ^{seua} cultura sòlida ~~que~~

Traduí d'Alfons Danclat Les tres mines de Nadal i poemes de Marsoleau, Coppée, Bizieux, Tarbade, Remmand i Verlein. Sobre aquest darrer poeta pronuncià una ~~leo~~ Conferència i feu una lectura de poemes. Funda ^{en la joventut valencianista} els Ornams i d'any cal convergia" ^{en una tanda de conferències que} ~~es reuocaven~~ ^{es reuocaven} ~~en un~~ ^{en un} volum. Fou un dels fundadors i el primer director, de la revista "Taula de les Lletres Valencianes" i després Redactor en Cap de "La República de les Lletres". Col·laborà a tots els periòdics notats de la ciutat de València i a Nostre Terra de Mallorca.

proprà per a professar la Càtedra de València ^{quan ja}
regentava la de l'Ateneu Mercantil. Fou conseller de
Prova (Consell de Cultura i Relacions Valencianes) i Membre
adjunt de l'Institut d'Estudis Valencians.

Enric Navarro-Brovià fou un patriota.

C. S.

